

Suomen kansallisooppera ja -baletti sr

Lausunto

02.12.2021

Asia: VN/20149/2020

Ehdotus kansallisten taidelaitosten rahoitukseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen kansallisooppera ja -baletti sr lausuu työryhmäehdotuksesta kansallisten taidelaitosten rahoitukseksi kunnioittavasti seuraavan.

- Pidämme erittäin tärkeänä ehdotusta säätää laki valtion rahoituksesta kansallisille taidelaitoksille, joka koskisi Suomen kansallisoopperaa ja -balettia, Suomen Kansallisteatteria ja Kansallisgalleriaa.

Puollamme ehdotusta, jonka tarkoitus on vahvistaa kansallisten taidelaitosten oikeudellista asemaa ja rahoituksen ennakoitavuutta ja vakautta.

1. Kansalliset taidelaitokset ovat suomalaisen kulttuurin kivijalka.

Suomi on rakennettu oman kielen ja kulttuurin ympärille. Kansalliset taidelaitokset ovat kulttuurimme ilmentymiä ja olennainen osa kansallista itseymmärrystä ja yhteiskuntaamme. Ei ole Suomea, kuten me sen tunnemme, ilman Kansallisoopperaa ja -balettia, Kansallisteatteria tai Kansallisgalleriaa.

Kansallisia taidelaitoksia yhdistää niiden samanaikainen ja -kaltainen syntyhistoria. Kansallisten taidelaitosten synty ajoittuu Suomessa kansallisuusaatteen heräämiseen. Jotta kansallinen kulttuuri saatiin näkyväksi, Suomeen perustettiin 1800-luvun loppupuolella muun muassa Suomen taideyhdistys (nyk. Kansallisgalleria) ja Suomalainen

Teatteri (nyk. Suomen Kansallisteatteri) sekä 1900-luvun alussa Kotimainen ooppera (nyk. Suomen kansallisooppera ja -baletti).

Kansalliset taidelaitokset ovat kulttuurialan suurimmat työllistäjät, joilla on työllistäjinä myös merkittävä kerrannaisvaikutus. Kulttuurisektorin elinkeinopoliittinen merkitys on osoitettu tutkimuksissa. Aineettomien hyödykkeiden, elämyksiä ja henkisiä arvoja tarjoavien palvelujen merkitys yhteiskunnassa kasvaa.

Ehdotus määrittää kansalliset taidelaitokset perustellusti historiaan, nykyaikaan ja tulevaisuuteen sitoen.

2. Laatu ja tehtävät edellyttävät pitkäjänteistä rahoitusta

Kansallisten taidelaitosten tehtävänä on säilyttää, ylläpitää ja kehittää suomalaista kulttuuriperintöä. Nykyisessä valtionrahoituksessa avustuksen ennakoitavuuden puute vaikeuttaa toiminnan suunnittelua.

Kansallisten taidelaitosten tavoitteet ovat määrällisiä, laadullisia ja kunnianhimoisia. Kukin laitos pyrkii tavoittamaan yleisöä mahdollisimman laajasti niin kansallisesti kuin kansainvälisesti sekä kasvattamaan laatutasoa taidesisällöissään ja toiminnassaan. Korkealaatuinen taide on osa yhteiskunnallista keskustelua, ja kansallisilta taidelaitoksilta toivotaan edelläkävijyyttä aloillaan.

Kansallisten taidelaitosten avustuserärahat budjetoidaan ja myönnetään nykyisin kalenterivuodeksi kerrallaan. Valtionavustuksen suuruus selviää lopullisesti vasta kalenterivuoden alussa, vaikka esimerkiksi Kansallisoopperan ja -baletin rahoituksesta solmitaan viisivuotinen aiesopimus ministeriön kanssa. Rahoituspäätökset tulevat toiminnan ja sopimusten ja muiden sitoumusten jälkeen.

Valtionavustuspäätösten ehdot eivät myöskään kaikissa tilanteissa anna mahdollisuutta riittävästi varautua taloudellisen tuloksen vuosittaiseen vaihteluun. Toimintakenttä on monimuotoinen ja kansainvälinen. Tilausteosten ja suurten taiteilijanimien kiinnittäminen vaatii monivuotista ennakkointia ja sitoumuksia ennen toteutusta. Pitkäjänteinen suunnittelu on edellytys luovuudelle ja kasvulle huipputason saavuttamiseksi. Mitä enemmän ajallista puskuria toiminnassa on, sitä taloudellisempaa ja tehokkaampaa toiminta on.

3. Lakisääteinen valtionavustus on merkittävä ja kustannuskehitykseen sidottu indeksikorotus välttämätön ja tasa-arvoinen

Ehdotuksen kannatettavana lähtökohtana on, että Suomen kansallisoopperan ja -baletin - muiden kansallisten kulttuurilaitosten tavoin - oikeudellinen asema valtion rahoituksen suhteen vahvistuisi ja selkeytyisi. Rahoituksen perusteena olevien tehtävien määrittely

laissa luo kansallisten taidelaitosten toimintaan vakautta. Oikeudellisen aseman vahvistaminen selkeyttää kansallisiksi kulttuurilaitoksiksi ehdotuksessa määriteltyjen taidelaitosten rahoitusasemaa.

Kansallisoopperan ja -baletin hallinnollinen muoto on yksityisoikeudellinen säätiö ja se saa nykyisin harkinnanvaraista valtionavustusta rahapelituotoista, eikä avustusmäärärahojen taso ole seurannut kustannustason kehitystä vuodesta 2013. Valtionavustuksen taso 2021 on 99 % vuoden 2012 tasosta, jossa se on pysynyt vuodesta 2014. Valtionavustuksen ja kustannuskehityksen ero 20 miljoonaa euroa on katettu säästötoimilla, kulukurilla, toimintaa karsimalla ja tehostamalla ja lisäämällä omarahoitusta kuten pääsylipputuloja. Riittävä rahoitus Kansallisoopperalle ja -baletille määritettyjen tehtävien hoitamiseksi edellyttää valtion rahoituksen vakiinnuttamista ja sen kehityksen sitomista yleiseen kustannuskehitykseen.

Kansallisten taidelaitosten avustusmäärärahojen taso ei ole viime vuosina seurannut kustannustason kehitystä, missä suhteessa ne ovat heikommassa asemassa kuin valtionosuutta saavat taide- ja kulttuurilaitokset. Tämän vuoksi on erittäin perusteltua, että esityksen mukaan kansallisten taidelaitosten rahoitus kytkettäisiin kustannustason kehitykseen. On välttämätöntä, että määrärahaan tehtäisiin vuosittain indeksitarkistus vastaamaan kustannustason kehitystä.

Määrärahan mitoituksessa lähtökohtana tulisi olla harkinnanvaraisten valtionavustusmäärärahojen taso lain ehdotettua voimaantuloa 1.1.2023 edeltävänä vuonna 2022.

Valtion taide- ja kulttuuribudjettiin lähivuosina kohdistuvan leikkauspaineen näkökulmasta on tärkeää, että rahapelituottojen väheneminen kompensoitaisiin kunnes ehdotuksen mukainen budjettiperusteinen pysyvä kokonaisratkaisu rahoituksesta toteutuu.

4. Tulos- ja tavoiteohjausmenettely on hyvä pohja rahoitusmallin toteutukselle

Nykyisin käytössä oleva tavoiteohjausmenettely on toiminut hyvin ja siitä on hyvät kokemukset. Kannatamme ehdotetusta tavoiteohjausmallin kehittämisestä rahoitusmallin toteutuksessa. Kun rahoituksesta sovittaisiin neljäksi vuodeksi kerrallaan, toiminnan suunnittelu ja sopimusten ja muiden sitoumusten teko olisi nykyistä ennakoitavampaa.

Tavoiteohjausmalli tukee toiminnan tuloksellisuutta ja monivuotiset sopimukset lisäävät talouden vakautta ja toiminnan pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta. On hyvä, että rahoituksen käytön seurannassa ja valvonnassa painotetaan toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kulttuurilaitosten strategiat huomioon ottaen.

5. Rahoituksen perusteena olevat tehtävät ovat toiminnan tarkoituksen mukaiset

Kansallisooppera ja -baletti pitää sen toiminnan kannalta perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan Suomen kansallisoopperalle ja -baletille myönnettäisiin rahoitusta

- o ooppera- ja balettiteatterin ylläpitämiseen ja
- o ooppera- ja balettitaiteen harjoittamiseen, vaalimiseen ja kehittämiseen.

Valtion rahoituksella rahoitettavassa toiminnassaan Kansallisooppera ja-baletti kiinnittää erityistä huomiota

- o kotimaisen ooppera- ja balettitaiteen edistämiseen,
- o korkeatasoisen ooppera- ja balettitaiteen esittämiseen eri yleisöryhmille koko maassa sekä
- o ooppera- ja balettitaiteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edistämiseen.
- o Kansallisooppera ja -baletti ylläpitää myös balettioppilaitosta, joka järjestää tanssitaiteen alalla taiteen perusopetusta ja ammatillista koulutusta. Oppilaitos saa toimintaansa valtionosuutta taiteen perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmien kautta, eikä sen toiminta ehdotuksen mukaan kuuluisi laissa tarkoitetun rahoituksen piirissä oleviin tehtäviin.

Ehdotus ja sen perustelut Kansallisoopperan ja -baletin rahoituksen perusteena oleville tehtäville ovat asianmukaiset ja kannatettavat.

6.Tavoitteena riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus kansallisen kulttuurin jatkumon turvaamiseksi sekä saavutettavuuden varmistamiseksi

- o Pitkäjänteinen suunnittelu on laadun ja menestyksen tae. Tämä edellyttää budjettivakautta.
- o Kansalliset taidelaitokset ovat alan suurimmat, ympärivuotiset työllistäjät, suoraan ja välillisesti.
- o Kulttuurin tulee olla kaikkien saavutettavissa sekä sosiaalisesti että maantieteellisesti.
- o Korkealaatuinen toiminta tukee kansainvälisen Suomi-brändin rakentamista.

7. Ehdotus kansallisten taidelaitosten rahoitukseksi on kannatettava

Kannatamme ehdotusta kansallisten taidelaitosten rahoituksesta ja lain säätämisestä valtion rahoituksesta kansallisille taidelaitoksille tulemaan voimaan ehdotuksen mukaisesti 1.1.2023.

Helsingissä 30.11.2021

Gita Kadambi

pääjohtaja

Suomen kansallisooppera ja -baletti sr

Prusila Marja

Suomen kansallisooppera ja -baletti sr - Pääjohtaja Gita Kadambi